

Examensarbete

Liten studie om skolhundar i grundskolan

Yrkehögskoleutbildning

Skolhundspedagog

Svenska Terapihundskolan

Myndigheten för
yrkeshögskolan

SVENSKA
TERAPIHUNDSKOLAN

Anneli Kettunen

Våren 2022

Abstrakt

Alla barn och elever tar till sig lärdom på olika sätt. För vissa barn och elever är det lättare än för andra. Enligt skollagen skall alla barn och elever ha rätt att lära sig kunskaperna efter sin egen förmåga och egna förutsättningar för att klara av grundskolans olika kurser efter läroplanen för att komma vidare till gymnasiet och skaffa sig en adekvat utbildning för yrket de sedan drömmer om att jobba med när det blir vuxna. Många pedagoger på de olika grundskolorna jag gjorde mina lärande i arbete (LIA) veckor uppfattade jag så som att de flesta pedagoger och övrig skolpersonal är öppna för nya metoder gällande inläring av kursmålen enligt aktuell läroplan. Lite bakgrundsinformation genom fysiska intervjuer och frågepapper har respondenterna fått information om skolhundar som arbetar i skolans verksamheter med mest elever i årskurserna f – 6. Många av svaren handlade om att eleven får en viss trygghet att jobba tillsammans med en skolhund samt att lärmiljön blir gynnsammare för det flesta elever. Jag använde mig av kvalitativ forskningsmetod med att själv närvara och se och höra med egna ögon och öron samt ställa frågor till olika personer som arbetar på dessa skolor och frågeförmulär där respondenten kunde svara när de hade möjlighet då det inte alltid fanns utrymme för annat än deras normala arbetsuppgifter. Skolhundarna har genom åren hjälpt många olika elever runt om i landet med att klara av skolgången när det har fått ta del av undervisning med hund genom så kallat hundassisterad pedagogik (HAP). Det visar tidigare gjord forskning i ämnet särskilt för elever med problematiskt skolgång, som har återkommit tillbaka till skolan igen med hjälp av en skolhund, då de elever får en slags uppgift att komma till under dagen där skolhunden visar hur den exempelvis kan sitta med och läsa med eleverna samt följer läroplanens uppgifter för årskurserna. Tidigare forskning visar att Sociala tjänstehundar, skolhundar behövs i skolan.

Nyckelord: *Djurassisterad pedagogik DAP, Hundassisterad Pedagogik HAP, Pedagogik, Specialpedagog, Resurspedagog, Svenska Terapihundskolan HUI Hundunderstödda insatser, Skolhundar*

Innehållsförteckning

Abstrakt	1
1. Inledning	3
1.1 Syftet	4
2. Den teoretiska referensramen	5
2.1 För att bli en skolhund	5
2.2 Motivation i historiskt perspektiv	7
2.3 Motivation	7
2.3.1 Motivationslyftet	8
2.4 Högläsning är viktigt	9
2.5 Specialpedagogiskt perspektiv	9
2.6 Specialpedagogiska Myndigheten SPSM	10
2.7 Neuropsykiatriska funktionshinder (NPF)	10
2.9 Skandinaviska Vård och Terapihundsföreningen	12
2.10 Vinster och effekter	13
3. Val av metod	14
3.1 Undersökningens genomförande	15
4. Resultat	16
5. Reliabilitet och validitet	21
6. Avslutande diskussion	23
Källförteckning	25
Bilaga 1	27

1 Inledning

Min forskningsstudie kommer att gå ut på följande:

Pedagogernas syn på skolhundar i skolan som Sociala Tjänstehundsteam det vill säga hur pedagoger utan och med tillgång till skolhundsteam ser på skolhundarna och vilka effekter och vinster skolhundsteam ger eleverna. Min tanke kring olika teorier gjorda av tidigare forskare kommer ta upp några intressanta punkter under studiens gång. Motivationen är en faktor som går att påverka och det behövs vid inläring av kunskap. Tidigare forskning visar att motivation går att ändra på även i svårare fall av motivationsbrist hos elever.

Hos elever med problematisk skolfrånvaro, så kallade hemmasittare, kan en hund eller annat djur vara det enda motivationen till inläring av kunskap då en hund eller annat djur inte dömer ut elevens problem och olikheter. Motivationsteorier utgår från skilda faktorer där människosynen spelar en avgörande roll. Man får ett värde beroende på hur man ser på saken. Man får en någorlunda syn på vilket håll motivationsteorierna riktar sig åt. (Forsell, 2020) Detta projekt där lärandet är att ta in kunskap bedrivs hela livet det vill säga man blir aldrig fullärd, så länge forskning existerar och nya argument och teorier kommer kontinuerligt med nya studenter och forskare samt personer som ifrågasätter tidigare teorier.

1.1 Syftet

Syftet är hur en pedagog ser på en social tjänstehund och vad tjänstehunden ger för effekter och vinster för elever på kort och lång sikt. Även hur pedagogerna ser vilken nytta man får av ett skolhundsteam om man inte själv har ett skolhundsteam på sin arbetsplats samt hur pedagogerna ser på en social tjänstehund som en kollega på sin arbetsplats. Syftet är också att informera fler pedagoger och specialpedagoger om att det finns nya alternativa metoder för elever med olikheter och eventuella svårigheter för att nå sina kursmål på sitt sätt, trots att man ger allt i skolan och att alla elever ska klara av sin skolgång utan att få betyget F.

2. Den teoretiska referensramen

Sociala tjänstehundar är ett samlingsnamn för hundar som arbetar med sin förare mot en tredje person. Det kan vara en terapihund, skolhund eller en vårdhund med flera benämningar med adekvat utbildning. Sociala tjänstehundar har funnit med i skolorna i drygt 15 år då man började se vilka effekter och vinster det ger för de elever som får chansen att arbeta med en bl.a skolhund. Huvudsyftet blir vad pedagogerna ser som effekter och vinster i att använda skolhundsteam mot en skola utan skolhundsteam och hur det påverkar elevernas inläring. Nyttan med att ha en skolhund som kollega i skolan har av redan gjord forskning visat att det blir bättre resultat för eleverna som t.ex får träna sin lästräning med ett skolhundsteam än elever utan möjlighet att ha ett skolhundsteam. Mot tidigare forskning kan ny forskning ge indikationer på att teorierna kan ändras och även kompletteras mer grundligt än tidigare. Det sker mycket i branschen som kan ändras på mycket kort tid från tidigare forskning till ny forskning. (Bergman, 2016)

2.1 För att bli en skolhund

En skolhund är ett övergripande begrepp och skolhunden med sin förare börjar sin utbildning redan från valpstadiet med hjälp av en förberedande utbildning både teoretiskt och praktiskt. Först efter hundens egenskaper, kvaliteter och färdigheter, utbildning och godkända lämplighetstester kan man certifiera sig som skolhundsteam genom någon av de olika utbildningsaktörer med flerårig kompetens av sociala tjänstehundar och vad hundarna behöver för att bli den perfekta kollegan och komplementet i lärandet för eleverna. Utbildningen sker stegvis och beskrivs kort på nästa sida. (Karlberg och Eriksson 2018 32)

Steg 1 *Besökshund*, som inte kräver en adekvat formell utbildning, utan då utgår man efter hundens färdigheter och kvaliteter och lämplighetstest före sin certifiering till Djurassisterad aktivitet (DAA) eller (HAI) Hundassisterad insatser. Steg 2 och 3 *Terapihund* och *Skolhund*, kräver en adekvat formell utbildning, utvärderingar och dokumentation. Hundföraren är en utbildad psykolog, pedagog, specialpedagog eller en resurspedagog med adekvat utbildning. Dessa hundar tillhör kategori HAP/HUP Hundassisterad pedagogik eller Hund understöd pedagogik. Ett övergripande kapitel med dessa benämningar finns utförligt beskrivet i boken (Karlberg och Eriksson 2018 32)

Ett lämplighetstest är en kvalitetssäkring och hjälper både arrangören och hundföraren att avgöra om just denna hund är rätt för arbetet som social tjänstehund. Hunden behöver även i fortsättningen kvalitet säkras genom test vartannat år. Som hundförare av en skolhund vill man ligga steget före om något avvikande skulle inträffa med skolhunden och behålla sin aktuella certifiering aktiv som kan påverka hundens framtida arbete som tjänstehund genom kontroll av ålder och hälsa i fortsatta bedömningar. Skolhund är ett bra komplement till pedagoger, resurspedagoger och elever för att läsförmågan förbättras och ökar genom att eleverna kan och får träna på att läsa till en hund eller annat djur innan de läser i klassen för att få upp sitt självförtroendet för själva uppgiften och i Sverige börjar det bli mer vanligt med en skolhund som kan finnas på ett bibliotek eller i en skola efter att man har testat alla andra sätt innan man inför en skolhund. (Terapiahundskolan föreläsningmaterial u.å)

“Det finns ingen specifik ras som är mer eller mindre lämpad utan man ser om individen har de kvalifikationer och egenskaper för att klara av ett arbete som social tjänstehund.” (Terapiahundskolan föreläsningmaterial u.å)

I samband med att en skolhund med förare ska bli en lämplig kandidat för elever på skolan bör hundföraren följa de strikta regelverken som finns att tillgå som riktlinjer bland annat Socialstyrelsens folder “Hundar i vård och omsorg” och för att följa den rekommenderade arbetstiden för skolhunden i arbete. Max 10 h per vecka och 2 h per dag. (Djurskyddsförordningen 2019:66, Socialstyrelsen 2014)

2.2 Motivation i historiskt perspektiv

Ur ett historiskt perspektiv är forskning i all ära är ett återkommande projekt i detta ämne då det är historiskt nytt och spännande där det händer nya saker varje vecka. Forskning som skrivs idag kan helt plötsligt vara föråldrad till hösten men all forskning och dess teorier ligger till grund för ny orörd forskning. Hundassisterad pedagogik (HAP) är i sitt esse och med mer forskning samt nya teorier kan det ändras från ena dagen till den andra. Skinner utvecklade en teori på operant betingning där inläring sker på respons av ett stimuli att konsekvensen blir som ett straff eller belöning på beteendet. Motivationen i lärandet ses som utveckling och är livslångt och individens handlande och beteende kan styras både inifrån och utifrån. (Öyen och Ranta, 2018)

Motivationen kan påverkas om individen hämmas från sina visioner. Abraham Maslow som är förfadern till behovstrappan och är en modell för att förstå människans grundläggande behov. De olika trappstegen och behoven är följande: *fysiologiska behov, trygghetsbehov, behov av gemenskap, behov av uppskattning, självkänsla och egna förmåga och behov för självförverkligande och personliga mål*. Den inre värdet har betydelse, för ju intressantare aktiviteter eleven deltar i desto mer motiverad blir eleven. (Öyen och Ranta, 2018)

2.3 Motivation

Motivationen kan påverkas inifrån och utifrån. Mekanismerna i själva motivationsprocessen är beroende på hur individen ser på sin egen förmåga, säger Öyen och Ranta 2018, 19)

Svenska benämningar på en social tjänstehund i denna kategori är skolhund. (DAP) djurassisterad pedagogik eller hundassisterad pedagogik (HAP) Animal Assisted Education (AAE) är när skolhundar och skolhundsteam arbetar på en skola målinriktat efter läroplanen med eleverna och hundföraren är utbildad pedagog eller specialpedagog (Karlberg och Eriksson 2018)

När det gäller Djurassisterad pedagogik (DAP) kommer mycket forskning från utomlands såsom från USA. Vanligtvis arbetar man med barn och elever i åldrarna 4-13 år men även äldre elever i högstadiet kan behöva stöd och anpassning med en social tjänstehund. Enligt anser pedagogerna att djurens påverkan i inlärningsprocessen hjälper elever att fördjupa sin

kunskap samt skapa ett intresse och fungera som motivationsfaktor för eleverna att få lusten att lära sig mer. Hunden figurerar som ett stöd i specialpedagogiska sammanhang för elever som har problem med koncentration, läsning och beteende enligt Öyen och Ranta 2018 m.fl)

2.3.1 Motivationslyftet

Motivationslyftet är ett program i fem steg som syftar på att stärka värdegrundsarbetet samt öka ungdomarnas motivations och självkänsla. Metodiken utgår från svenska läroplanen och används i högstadieskolor gymnasieskolor, särskolor och resursskolor. Arbetsättet involverar all skolpersonal, elever samt vårdnadshavare. Internationellt heter projektet Star for Life och finns i följande länder: Sydafrika och Namibia. (Motivationslyftet, u.å)

Dem här är de fem punkterna motivationslyftet står för:

- **Värderingar och målbilder** Man arbetar med förståelsen varför man arbetar med konkreta målbilder och drömmar på kort och lång sikt och vilken betydelse vårt undermedvetna värderingar har för majoriteten av våra beslut och beteenden. (Motivationslyftet u.å)
- **Motivation och drivkraft** Våra emotionella drivkrafter och hur vi kan påverka motivationen och driva våra tankar till handlingar. Hur håller man sin motivation levande på lång sikt och hur kan jag driva mig själv för att komma i mål? (Motivationslyftet u.å)
- **Vilja och beslut** Hur vet man vad man egentligen vill när många faktorer såsom stress och gruppträck påverkar våra dagliga beslutssituationer dagligen? Kognitiva träningsmoment varvas med kunskaps delar om den mänskliga viljan. (Motivationslyftet u.å)
- **Hälsa och inläring** Det är nyttigt att bryta huvudmål till delmål. Skapa stödfunktioner i processen. lära sig att planera från helhetsperspektivet, träna på att hantera motgångar och slutligen hålla motivationen levande. (Motivationslyftet u.å)
- **Kommunikation och hållbar utveckling** Del 1-4 boostar sin självkänsla och personliga drivkrafter. Del fem fokuserar på att titta på den personliga horisonten. Som empati och effektiv kommunikation och konflikthantering. (Motivationslyftet u.å)

2.4 Högläsning är viktigt

Undersökningar visar att om man har motivation för exempelvis högläsning ökar inlärningsförmågan och att de barn har fått bredare ordförråd om de har fått höra högläsning innan förskolan. Skolverket menar att om barnen ser att föräldrarna eller vårdnadshavarna läser böcker framför barnen lär sig barnen att härma sin vårdnadshavare. Böcker lär oss känslor och vardagliga situationer samt förbättrar koncentrationsförmågan för barnen och högläsning ökar kommunikationsförmågan. Att få barnen och eleverna att börja läsa böcker i tidig ålder utvecklar de fonologiska stadiet och barnen härmar ljudet och formar orden de hör och läser. Böcker skapar även nya samtalsämnen i hemmet och i skolan. Att visa sitt barn att läsa är roligt blir ett bra sätt för barnet att gilla böcker och börja läsa själv. (Skolverket u.å, Bokino u.å)

2.5 Specialpedagogiskt perspektiv

Ur ett specialpedagogiskt perspektiv när elever har problem med inläringen kan man behöva få hjälp av en specialpedagog som analyserar behovet och ordinerar diverse möten med berörda instanser på skolan, exempelvis elevhälsoteamet (EHT), samt reviderar elevens (IUP) individuella utvecklingsplan för att nå kunskapskraven. Pedagogens förmåga och sätt att skapa relationer och underhålla dem samt se vilka förväntningar som finns på barnet, som påverkar elevens motivation. Pedagogen bör ha koll på helhetsperspektivet på elevens lärande, lärmiljön samt arbeta med varierande aktiviteter och uppgifter. När dessa kategorier sammanflätas främjas elevens fortsatta lärande och motivationen ökar säger Öyen och Ranta 2018 m.fl)

Elever med behov av specialpedagogiska hjälpmedel har mer ströfrånvaro än elever utan hjälp behov av specialpedagog. Det finns samband med skolfrånvaro och lärandesvårigheter. Kombination av kognitiva och sociala utmaningar i skolan kan vara extra krävande för elever som är emotionellt känsliga. Uttalade och outtalade krav vilket påverkar förmågan att inhämta kunskaper. (Forsell 2020)

Det är även vanligt att personer med Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) har problem med inlärningsvårigheter med att läsa och skriva. Att utreda Neuropsykiatriska

funktionsnedsättningar kan skymma andra svårigheter som dyskalkyli och dyslexi. Att ha förmågan att lära sig och sedan prestera beroende på omgivningsfaktorer kring eleverna kan inlärningssvårigheter visa sig i vissa studier och vara förknippat mer som skolk än som frånvaro vilket är närmare förknippat med oro och ångest i skolan menar Forsell 2020 m.fl

2.6 Specialpedagogiska Myndigheten SPSM

Specialpedagogiska Myndigheten förklarar att stödet ur ett specialpedagogiskt samband som handlar om pedagogiska konsekvenser utifrån funktionsnedsättningar. Den som passar den individuella individen behöver inte passa nästa person. Stödet beror på olika faktorer så som behov, förutsättning och situation. SPSM är Sveriges största kunskapsbank inom specialpedagogiken. Alla som arbetar med undervisning från förskolan ända upp till vuxenutbildningen kan hämta stöd i form av kunskap och kompetensutveckling i hela Sverige och är kostnadsfritt. (Specialpedagogiska Myndigheten, 2016)

Specialpedagogiska myndighetens uppdrag är följande:

“Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM arbetar för att barn, unga och vuxna oavsett funktionsförmåga ska få förutsättningar att nå målen för sin utbildning. Det gör vi genom specialpedagogiskt stöd, undervisning i specialskolor, tillgängliga läromedel och statsbidrag. Stödet vi erbjuder kan handla om individens lärande, pedagogers arbete eller verksamhet och organisation. Den kompetens vi erbjuder kompletterar kommunernas och skolornas egna resurser. (Specialpedagogiska skolmyndigheten u.å)

2.7 Neuropsykiatriska funktionshinder (NPF)

Från att misstänka NPF-diagnos hos elever och barn gör man en utredning på följande sätt: Steg 1: Att man kan lyfta upp sina tankar och funderingar med skolpersonalen, skolhälso- och barnvårdscentralen eller på en öppen psykiatrisk vårdenhhet för barn, (BUP) Barn och Ungdomspsykiatri. Steg 2: Är att göra en bedömning om en utredning för fortsatta undersökningar. Steg 3: Att börja utreda vilka svårigheter eleven har och hur relationerna i skolan och hemmet är. Steg 4: Vårdnadshavaren måste ge sitt samtycke för vidare utredningar och psykologiska tester. (Socialstyrelsen u.å, NPFguiden u.å)

Om inte båda föräldrarna är samspråkiga och har inte kommit överens om utredningar kan ibland socialstyrelsen delge och besluta om en utredning ska göras. Mer om reglerna finns på socialstyrelsens webbsida. När utredningen är klar ska man få en återgivning som berättar resultatet av dessa tester. Under mötet går man igenom resultatet och vad som kommer att ske härnäst. NPF utredning finns under vårdgarantin och ibland kan man få vänta länge i sin del av landet innan man kommer till en utredning. (Socialstyrelsen u.å, NPFguiden u.å)

När man sedan har fått en fastställd diagnos, finns flera olika stödåtgärder till hands. Man kan söka stöd till hemmet, till skolan och även ekonomiskt stöd. Om man exempelvis låter en elev med konstaterad NPF-diagnos träffa en skolhund eller annat djur som är utbildad för att hjälpa eleverna i skolan med olika svårigheter, kan man se klara steg åt rätt håll redan från första träffen. Eleverna blir lugnare, stressar mindre och blodtrycket sänks. Oxytocinhalten - må bra hormon ökar välbefinnandet med mera genom att bara klappa ett djur eller bara att befinna sig i samma rum som en exempelvis skolhund. (NPFguiden u.å, Terapihunden Maja u.å)

Exempelvis kan skolhunden arbeta med elever som har språkstörning och problem att ljuda orden rätt. Skolhunden Majas förare Lottie Sundström berättar: "Med Maja fick eleven träna på att säga "sitt, stanna och snurra...". Från början blev det bara "itt", men efter 20 timmars träning kom ljudet igång mer och mer och blev till "ssss...itt" för att slutligen bli "sitt" Elever som får jobba med skolhunds-team får mer självkänsla och självförtroende i sina relationer med klasskamraterna i klassen och de vill gärna läsa högt för andra för att visa vad de har lärt sig. Förutom att öka lusten att läsa får skolhunden Maja eleverna att koncentrera sig mer och samtidigt kunna klappa skolhunden Maja när hon är på besök. (NPFguiden u.å, Terapihunden Maja u.å)

2.8 R.E.A.D Reading Education Assistance Dogs

Denna metod är populär i många delar av världen och även i Sverige. Hunden dömer inte, hunden kritiserar inte och hunden skrattar inte om man läser fel eller inte kan uttala orden rätt. Hunden låter barnet läsa i sin egen takt och det är mindre kravfyllt att läsa till en hund än människa. Eleven känner sig mer kompetent då den kan något som inte hunden kan. Hunden minskar stress, sänker blodtrycket och ger avslappnad känsla hos den som läser för en hund. Syftet med R.E.A.D är att visa på ett framgångsrikt sätt få elever att läsa för en hund. Med hjälp av pedagoger få in nya metoder till svenska skolor enligt Reading Education Assistance Dogs u.å m.fl)

Att läsa för en hund bidrar till en gynnsam miljö för lärandet en studie som visar A supportive environment for constrained and unconstrained learning hur hunden påverkade 5 olika djurassisterade läs-hunds projekt i fransktalande grundskolor i Kanada. Hundarna var certifierad av R.E.A.D och deras ägare var utbildade läsmentorer. Projektet varade mellan 7-8 månader och hundarna var med 2 gånger per vecka med 30 min lektioner per gång. Eleverna fick läsa individuellt eller i små grupper. 45 elever var involverade och platsen var i skolans Bibliotek (Reading Education Assistance Dogs u.å)

2.9 Skandinaviska Vård och Terapihundsföreningen

Föreningen Skandinaviska Vård och Terapihundsföreningen samlar in en hel yrkeskategori sociala tjänstehundar. Skandinaviska vård och terapihundsföreningen är nordens största branschorganisation gällande sociala tjänstehundar. Syftet är att öka samarbetet mellan utbildare, hundförare och andra användare för att lyfta upp en ny yrkeskår på frammarsch i skolan vård och omsorg. Målsättningen är att inspirera utbildade ekipage att följa den vetenskapliga utvecklingen av sociala tjänstehundar. Föreningen har bytt namn till Föreningen med Sociala Tjänstehundar. (SVTH, u.å)

Hundarna prövas sedan 1 gång per år eller senast vartannat år för att få behålla sin titel och legitimation som Social tjänstehund skolhund. Social tjänstehund är ett paraplybegrepp och man får gå in och läsa i varje kategori vad som krävs för den kategorin man vill utbilda sin hund i. Skandinaviska vård och terapihundsföreningen (SVTH) beskriver sociala tjänstehundar

så här: “Den utbildade hunden är inte av någon speciell ras och inte heller finns någon specifik storlekspreferens, utan vilken hund som lämpar sig att bli en social tjänstehund” Det vill säga vilken hund som är mest lämplig för att arbeta som en social tjänstehund. (SVTH, 2018)

2.10 Vinster och effekter

Oxytocin “må-bra” hormonets verkan är magisk och ibland svår att förklara. Oxytocin bildas i hypotalamus en del i hjärnan och skapar positiva känslor när vi skapar relationer med varandra exempelvis med hundar. Oxytocin “må-brå” hormonet ger en känsla av välbehag. Dessutom ökar koncentrationsförmågan och andra sociala och kognitiva förmågor så att man får bättre självkänsla. Sedan tränar man talet och utökar sitt ordförråd samt motiverar till deltagande i gruppaktiviteter. Man förbättrar sina sömnvanor, förbättrar läsförståelsen, utvecklar empati. Man ökar skolnärvaron med trygghetskänsla och att läsa, räkna och skriva blir bättre. (Karlberg och Eriksson 2018)

Djuren har en positiv inverkan på inläringen och aktiverar “må-bra” hormonet Oxytocin som har en underliggande roll och som skulle kunna förklara varför djurassisterade insatser har så många olika effekter att det är svårt att precisera vilket är vilket. En studie där man såg hur en grupp med hundunderstödda insatser kunde lösa uppgifterna bättre än i en grupp utan hundunderstödda insatser samt effekten av djur-understödda insatser är en motivationshöjare. menar Forsell, 2020 m fl.

Hunden hade en lugnande effekt på gruppen med hund-understödda insatser och eleverna blev inte lika stressade. Man menar att aktiveringen och frisättningen av hormonet oxytocin, en signalsubstans i hjärnan som samordnar vårt "lugn-system" har en nyckelroll och att detta tillsammans med mer övergripande effekter från (HAI) Hund assisterade insatser överlappar och påverkar varandras betydelse. Oxytocinet verkar ha en underliggande roll och som skulle kunna förklara varför djurassisterade interventioner har så många olika effekter och att det är svårt att precisera vad som är vad. (Forsell, 2020)

3 Val av metod

Kvalitativ forskning är en samhällsvetenskaplig forskning som samlar in och arbetar med icke numerisk data och tolkar meningen från den data man får av ett arbetslag i en skola samt försöker förstå den genom att studera en grupp pedagoger som arbetar med hund i skolan och vad den ger för vinster och effekter för eleverna och en grupp pedagoger som ännu inte arbetar med sociala tjänstehundar i skolan. Kvalitativa forskare använder sina sinnen som exempelvis, syn, hörsel och sin intelligens för att samla in uppfattningar och beskrivningar. Exempelvis kan olika metoder vara bland annat genom direkta observationer och fokusgrupper på sin arbetsplats med intervjuer, öppna undersökningar och muntlig historia med mera. (Greelane u.å)

I kvantitativ forskning använder man numerisk data med strukturerade observationer och utfrågningar som exempelvis som samlar in kalla fakta med statistiska siffror till motsatsen av kvalitativ forskning. Kvantitativ forskning kan beräknas i förväg om den kan avgränsas och mätas. (Greelane u.å)

3.1 Undersökningens genomförande

Jag har använt kvalitativ forskningsmetod i min tillvägagångssätt för datainsamling med min egen närvaro genom att se och lyssna under mina lia perioder och genom halvstrukturerade fysiska intervjuer eller genom ett frågepapper till respondenterna i åk 1-7. Sociala tjänstehundsförare har fått svara på frågorna vid lämpligt tillfälle, exempelvis genom mailad frågeformulär när det inte alltid funnits möjlighet att avvara fysiska intervjuer på de olika F-3 och F-6 grundskolor. (Greelane u.å)

Det har varit svårt och utmanande att samla in data angående skolhundar i skolan på en del (LIA) platser som jag varit på under hösten och som inte haft egna pedagoger som är insatta i ämnet för att det varit kort om tid för planering för längre intervjuer med befintliga pedagoger i och med pågående pandemi (Covid-19). Jag har under min lärande i arbete (LIA) med hund pratat med några ur personalen som har sett positiva resultat av arbete med hund i de lägre åldrarna då man fångar upp dessa relativt snabbt och man sätter in resurser tidigt. (Greenlane u.å)

Det är inte alltid det går förstås då det tar tid att ta in en skolhund i skolan när man ska gå igenom allergier både hos personalen och eleverna samt hundrädsla då det är en arbetsplats för många, att elevernas vårdnadshavare ger samtycke för metoden för deras barn. Man upprättar en riskanalys för alla oavsett religion och kultur, hundrädsla eller allergier. Jag hade velat intervjua fler men det har inte varit möjligt med pågående pandemi. (Greenlane u.å)

4 Resultat

Här nedan kommer en sammanställning av svaren från de 18 tillfrågade pedagogerna på tre olika grundskolor samt synliggöra tankar om att ta in en skolhund på deras skola:

1. Respondenterna har arbetat i läraryrket olika länge med olika bakgrunder mellan 10 och 44 år i åk F-7 och F-9 samt även som ämneslärare i Samhällsorienterade, Naturkunskap, Matematik, Musik, Svenska, Svenska som andraspråk, Idrott och Slöjd. Pedagogerna på gymnasiet har undervisat i de flesta ämnena som finns på en gymnasieskolan och gymnasieprogram, en del hade arbetat kortare tid än 5 år.

2. De flesta pedagogerna visste inte att det fanns och hade ingen erfarenhet av skolhundar men frågorna väckte ett visst intresse och nyfikenhet hos de flesta tillfrågade respondenterna om att i framtiden implementera in en skolhund på deras skola.

3. De flesta respondenter hade för lite information om ämnet i stort då de inte alls visste om att de fanns skol-hundar på skolorna. En del pedagogerna trodde att en skolhund skulle få eleverna att våga börja läsa mer samt att de blir lugnare och tryggare i sin lärmiljö med hjälp av en skolhund om eleverna har svårigheter med sin normala skolgång. En liten del kunde inte svara alls då de inte hade kännedom om ämnet sedan tidigare innan jag kom dit för att göra min resurspedagog lia och ställde dessa frågor. De respondenter som känner till effekterna av att använda en skolhund menar på att man måste se vinsterna och effekterna för att gynna det sociala samspelet positivt mellan elever och pedagoger för att det inte skall bli mer arbete åt exempelvis klassläraren.

4. En del av de tillfrågade respondenterna trodde att man får bättre och lugnare lärmiljö och att det underlättar för många elever att få arbeta med en skolhund genom att eleverna blir tryggare och lugnare medan den andra halvan av pedagogerna påpekade riskerna ur allergisynpunkt och kulturella krockar på sin skola att det inte går att ha en skolhund i skolan just nu. Respondenter som arbetar med skolhundar berättade att skolor med olika kulturer också är intresserade av metoden efter när de har fått se vilka vinster och effekter de ger åt eleven i längden.

5. En del av respondenterna trodde att trygghet samt lugn och stillsam lärmiljö tillsammans med en skolhund skulle få en del elever att ta till sig och höja sina kunskaper samt andra elever med eventuella svårigheter skulle kunna bli godkända i sina ämnen med extra stöd med en skolhund på skolan. Den ena halvan av tillfrågade respondenterna hade inte svarat eller skrev att de visste för lite om själva ämnet och vilka effekter och vinster som eleverna fick av att använda sig av skolhundar och att de skulle lämpa sig bra som rastaktiviteter utomhus.

6. Många pedagoger hade gärna sett en fyrfotad vän i sitt arbetslag men på vissa skolor kan det bli problem ur allergisynpunkt då de arbetar på en skola med allergier. Man hade kunnat planera för att få det att fungera för alla på skolan både personal och elever efter att man kartlägger arbetsmiljön på arbetsplatsen. Frågorna väckte ett intresse och nyfikenhet för skolhundar hos de flesta av de tillfrågade pedagogerna och att de skulle börja diskutera vinster och effekter av nyttan att ha en skolhund som kollega.

7. ca 98 % av de tillfrågade respondenterna visste inte om att det fanns sociala tjänstehundar som arbetar på skolorna runt om i landet i Sverige som skolhundar. Däremot ville de flesta respondenter veta mer om skolhundar som ett komplement i lärande när de ser och förstår vilka vinster och effekter de ger eleverna.

Ett enskilt svar från respondent kunde se ut som nedan och har kunskap av sociala tjänstehundar på skolorna.

1 Hur länge har du arbetat som pedagog och vilken inriktning?

Jag har arbetat i 20 år som lärare. Är utbildad som svenska och samhällsorientering åk 1-7 pedagog

2 Kan du se skillnaden på elever utan möjlighet till social tjänstehund team mot andra elever/skolor som har möjlighet och på vilka sätt?

Jag kan ur egen erfarenhet se vad hundar har för positiv påverkan till barn men har tyvärr inte haft förmånen att få arbeta tillsammans med någon tjänstehund i mitt yrke.

3 Vilka fördelar och vinster ger det för dem som har en möjlighet att använda sig av ett hundteam?

Fördelarna som jag ser det är många som bl a blyga elever kan öppna upp sig inför hunden och hunden har en lugnande effekt.

4 Vilken nytta får eleverna av att ha ett social tjänstehundsteam till sin hjälp?

Nya insikter och en lärmiljö med fler möjligheter

5 Hur tänker du på en social tjänstehund som en kollega på arbetsplats idag?

Det hade varit väldigt trevligt att ha tjänstehund här på skolan. Våra elever behöver lite "vett och etikett" när det gäller att vara runt djur. Djur har förmågan att locka fram de mjuka sidorna hos människor och detta tror jag är en av de bästa möjligheterna på vår skola.

6 + 7 Har du träffat någon social tjänstehund team på skolan genom åren ni arbetat som pedagog? *Jag har varit med när en pedagog utbildade sin hund. Jobbade tyvärr inte tillräckligt nära för att se resultatet.*

5 Resultatdiskussion

Tabell 1 Totalt antal svar på frågorna.

Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Fråga 5	Fråga 6	Fråga 7
18 av 18	3 av 18	9 av 18	6 av 18	10 av 18	13 av 18	15 av 18

Tabell 2 Erfarenhet alt. ingen erfarenhet.

Respondenter med erfarenhet av skolhundar	Respondenter utan erfarenhet av skolhundar
2 av 18 respondenter hade erfarenhet och kunskap om skolhundar men arbetade inte själv med skolhund. 1 av 18 respondenter arbetar med skolhund idag.	15 av 18 respondenter hade ingen eller mycket liten kunskap av skolhundar om att de fanns på skolorna i Sverige.

I tabell 1 ser man hur många respondenter svarade vid varje fråga. Totalt 18 respondenter som fick svara på en frågeformulär med 7 stycken frågor som de sedan mailade tillbaka till mig. Alla respondenter svarade inte på alla frågor utan skrev ett streck eller att de inte hade någon erfarenhet av ämnet. Jag beslutade att räkna med svaren som hade ett konkret svar på frågan. Tabell 2 visar vilken kunskap och erfarenhet respondenterna hade när de svarade på frågeformuläret.

Det är synd att det är så få pedagoger och specialpedagoger som har fått vetskap om dessa underbara skolhundar som gör så mycket nytta för så många barn och elever och att det är så svårt för skolorna att ta in nya effektiva alternativ som hjälpmedel till dessa elever som i 10 år, årskurs f-9 går så många år i skolan för att lära sig och även skaffa grunderna till sitt kommande drömyrke inte alltid får rätt hjälp då en del utredningar tar tid att utreda om eleverna t. ex skulle ha någon typ av diagnos exempelvis med språksvårigheter att de inte följer samma tempo som sin årskull.

Många pedagoger ser dock riskerna att hamna i luven med kulturkrockar i mångkulturella skolor, men under mina LIA veckor på olika skolor har jag fått berättat för mig att inte mångkulturen varit det största problemet utan det är när det saknas rätt information om vad skolhundarna gör på skolorna och vilka vinster och effekter de ger på deras språk.

Dessa skolor har samlat ihop vårdnadshavare till informationsmöte på skolan så att de får information översatt till sitt språk samt att de får se en introduktion-film på hur man arbetar

med skolhundar som interagerar med eleverna. Det har funnits förebyggande åtgärder som att vårdnadshavare har frågat hundföraren vilka dagar skolhunden ska vara på plats så att de har kunnat ge antihistamintablett i förebyggande syfte för att mildra en eventuell allergisk reaktion, vilket dock har uteblivit hos de flesta elever som varit med på djurassisterad pedagogik lektion, (DAP).

Man är väldigt noga som skolhund-förare med att följa de förberedande momenten för att minska allergireaktioner genom att man badar hunden enligt Socialstyrelsens riktlinjer en gång per vecka i ett speciellt allergen hämmande schampo och balsam samt man är noggrann med handhygien samt klädroller och eventuellt med handdukar för att skydda kläderna på de elever som kan vara känsliga eller har vårdnadshavare som är allergiska. Man går även igenom en riskanalys noggrant innan man tar in en skolhund tillsammans med rektorn och då tar man även hänsyn till hundrädda och allergisk personal på skolan genom att upprätta hundfria zoner som skolhunden aldrig kommer att vistas på.

Man har ett informationsmöte i personalgruppen om vad det innebär att ta in en skolhund så all personal vet om att det finns en skolhund på plats och har inte mött något större motstånd från personalgrupperna utan snarare varför har man inte tagit in dessa skolhundar som medhjälparna tidigare in i skolans värld då de ger så mycket positiv energi för hela skolan och inte bara för eleverna. När man har en skolhund på skolan ser man bland annat hur motivationen för läsning ökar och får mer läslust när man får läsa för en hund som inte skrattar eller dömer hur eleven läser utan den befinner sig nära som ett stöd åt eleverna.

Hos de flesta elever försvinner oron och rädslan att göra bort sig inför kamraterna om denne skulle läsa eller säga fel om de först får tid på sig att öva med en skolhund. En del elever är inte alls motiverade för högläsning i klassen inför andra och har oro inför att prestera framför sina jämnåriga kamrater i klassen i rädsla för att göra bort sig genom att säga fel och glömma ord eller börja stamma. När man får vara nära djur, exempelvis hundar, hästar med flera andra djur, blir vi människor glada och då ökar bland annat må-bra-hormonet oxytocin, genom att man blir lugnare och sänker blodtrycket och känner mindre stress för uppgiften eller redovisning där man måste visa vad man har lärt oss inför skol- eller arbetskamrater.

5 Reliabilitet och validitet

Reliabiliteten beskriver trovärdigheten i studien på ett tillförlitligt sätt såsom studiens äkthet. Jag genomförde själv studien under mina LIA perioder på olika grundskolor och har intervjuat och pratat med många olika personer som arbetar på dessa skolor angående skolhundar i grundskolan. Jag frågade muntlig och skriftlig respondenterna om de ville vara med i min undersökning. Jag intervjuade en del respondenter via telefon medan andra respondenter ville svara via mail i lugn och ro då det fanns ont om tid för fysiska intervjuer på plats av olika anledningar och den största anledningen var pågående pandemi och personalbrist på grund av att man skulle stanna hemma om man hade någon typ av symptom som skulle kunna vara covid-19. En del respondenter hade svårt att svara på alla sju frågor då de inte hade erfarenhet av ämnet sedan tidigare. De svarade på de som de kände att de hade svar på och lämnade ett streck på de svar de inte svarade på. (Hedin 2013)

Validiteten är hur gångbar studien är i sin autenticitet och äkthet under min undersökningstid. Jag tror att mina frågor kanske var svåra att svara på nu i efterhand för dem som inte var insatta i ämnet sedan tidigare. Alla respondenter hade jag inte hunnit prata med vad en skolhundspedagog och sociala tjänstehundar egentligen gör då det inte fanns tid för fler att närvara på de korta informationsmöten jag hade under mina LIA perioder. Validiteten i min undersökning ligger på mellan nivå då alla respondenter inte svarade på alla frågor men dock gjorde det bästa av det trots allt. (Hedin 2013)

Validiteten är hög om resultatet svarar på undersökningens frågor och ger undersökningen svar på studier som handlar om skolhundar i skolan. Det var svårt att samla ihop antalet respondenter till studien och få fysiska intervjuer med alla. För att få en studie överlag fick jag ändra mitt sätt att samla in respondenternas svar på olika sätt genom att en del fick göra fysisk intervju på plats eller via telefon med bokad tid och andra respondenter fick svara via mail när de hade möjlighet. Utan att se hur respondenterna använde sin mimik och kroppsspråk eller hade följdfrågor som man kan ha vid en fysisk intervju till mina frågor svarade de så gott de kunde och utelämnade de som de inte kunde. Jag fick fram ett resultat iallafall trots att inte alla frågor var besvarade och resultatet blev: Det behövs mer pedagogisk information i bred front om ämnet samt att skolhundar behövs då de gör stor skillnad för de elever som behöver extra insatser när alla andra vägar är utprovade. (Hedin 2013)

Av de tidigare genomförda studier på (DAP) Djurassisterad pedagogik och (HUI) hund understödda insatser följer min studie liknande väg och att ju fler pedagoger och skolor som får vetskap om vilka vinster och effekter som skol-hundar lämnar efter sig bland annat elever med problematisk skolgång i flera år efter ogiltig frånvaro har lyckats vända tillbaka eleverna till skolan igen då de ser skolhunden som deras uppgift att ta hand om skolhunden på skolan och på deras lektioner Även andra elever som skolhunds-teamen har fått integrera med olika elever med olika behov hur dessa elever har förbättrat sina kunskaper och betyg jämfört med hur det var innan de fick träffa dessa skol-hundar med sina förare. (Terapihundskolans föreläsningmaterial u.å)

6 Avslutande diskussion

Min avslutande analys diskussion om undersökningen visar att mer information behövs på fler språk och med hjälp av introduktionsmöten med filmvisning på hur skolhundarna arbetar med eleverna med hjälp av deras förare som är pedagoger, specialpedagoger eller resurspedagoger på de olika skolorna både till pedagoger och vårdnadshavare behövs. De elever och vårdnadshavare som redan gett medgivande för dessa skolhundar som alternativa hjälpmedel för eleverna så att de får lära sig kunskapsmålen efter sin egna förutsättning och förmåga som gör så mycket nytta för så många elever och vårdnadshavare med de vinster och effekter eleverna får nytta av hela livet under sin skolgång.

Jag kan ta ett exempel i matematik där skolhunden kastar tärningar och eleven får subtrahera ihop summan eller träna på multiplikationstabellen och skolhunden visar först hur momentet går till genom att ställa frambenen på en pall och sedan så får eleven göra samma sak antal gånger tärningarna visade. När det gäller allergier på skolan har jag inte hört att någon elev som inte fått vara med i klassen när de har fått arbeta med skolhunden i halvklaser ifall de har allergi själv eller deras vårdnadshavare har allergier så att eleverna inte själva kan ha husdjur hemma.

Trygghetskänslan som eleverna får gör att de verkligen klarar av att nå sina mål tillsammans med en skolhund i de ämnena som eleven har svårt att nå jämfört utan en skolhund. De flesta respondenterna i min undersökning tror att det kommer att komma mer i framtiden på deras skolor då de först måste göra ett grundligt förarbete innan skolhunden kan introduceras på de deras skola. Det skulle vara önskvärt av flertalet pedagoger och specialpedagoger att redan nu införskaffa skolhundsteam på deras skolor för deras elever som redan nu behöver hjälp med alternativa hjälpmedel för att nå sina kunskapsmål enligt läroplanen från skolverket.

Samtidigt fångar man upp de här elever tidigt så att de kan fortsätta sin skolgång i takt med de andra elever som har lättare för att lära sig och även får hjälp i vissa fall i hemmen och om vårdnadshavarna har en akademisk bakgrund mot andra vårdnadshavare som arbetar i andra yrken än läraryrket. Att det kommer ny forskning inom ämnet är viktigt och att forskningen sker brett i ämnet "skolhundar" är bra och det som skulle vara intressant att läsa mer om är hur allergiker som har stort djurintresse skall kunna delta även i fortsättningen. Elever som bor i mångkulturella stadsdelar i storstäderna och vårdnadshavare som inte har svenska som

modersmål kan också deltaga med att få adekvat information på deras språk så att det inte blir missförstånd på grund av språket. Jag har inte mött någon handledare eller personal på skolorna som sagt att mångkultur skulle vara ett problem när det gäller skolhundar i de skolor som de jobbat på tillsammans med skolhundteam utan alla vårdnadshavare i deras klasser och skolor har gett medgivande för sina barn att deltaga i (HAP) Hundassisterad pedagogik.

Utan min egen utbildning till skolhundspedagog/resurspedagog och mina LIA platser hade inte denna undersökning varit möjlig att göra via Svenska Terapiahundskolan i Strömsholm 2020-2021

Till sist vill jag nämna följande citat:

“Den utbildade hunden är inte någon speciell ras och inte heller finns någon specifik storleksreferens, utan vilken hund som lämpar sig att bli en social tjänstehund” Det vill säga vilken hund som är mest lämplig för att arbeta som en social tjänstehund. (SVTH, 2018)

Socialstyrelsens riktlinjer för *Hund i Vård och Omsorg*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2014-8-7.pdf>

Socialstyrelsens *Basala Hygienregler*

https://plus.rjl.se/info_files/infosida31773/basal_hygien_socialstyrelsen_07.pdf

Sociala Tjänstehundar - *Ord utan omsorg* Karlberg och Eriksson 2018,

Svenska Terapihundskolan <https://www.terapihundskolan.se> *Föreläsningsmaterial u.å*

Pedagog Värmland *Arbeta med gemensam läsning högläsning och olika sorters texter*

<https://pedagogvarmland.se/blogg/1067/20171006/arbeta-med-gemensam-lasning-hoglasning-och-olika-sorters-texter> u.å

Reliabilitet och validitet Hedin, 2013

<https://www.kth.se/social/upload/522f02dcf27654673256d8cb/Vetenskaplighet-20130910.pdf>

Bilaga 1

Min frågeställning angående hundar i skolan studie.

Alla pedagoger kommer att vara anonyma och inte identifierbara vid denna frågeställning i mitt examensarbete "Skolhunden i skolan" när den är klar och ni kommer att få ta del av slutresultatet. Jag som gör undersökningen heter Anneli Kettunen och är elev på yrkeshögskolan Svenska Terapihundskolan i Strömsholm 3 e terminen. Frågeställningen är till pedagoger utan social tjänstehunds team i dagsläget eller vill/ska införa en skolhund i framtiden. Till min hjälp i undersökning behöver jag minst 10 olika pedagoger och hur de ser på skolhundar, Sociala tjänstehundar som jobbar i skolverksamhet genom att intervjua fysiskt eller via Zoom och frågeformulär.

Frågor

- 1) Hur länge har du arbetat som pedagog och vilken inriktning och erfarenhet har du?
- 2) Kan du se skillnaden på elever utan möjlighet till Social tjänstehunds-team mot andra elever/skolor som har möjlighet och på vilka sätt?
- 3) Vilka fördelar och vinster ger det för dem som har en möjlighet att använda sig av ett Socialt tjänstehunds-team?
- 4) Vad kommer Sociala tjänstehunds-teamet att ge för nya möjligheter för ert arbetslag i skolan?
- 5) Vilken nytta tror du att eleverna får av att ha ett Social tjänstehunds-team till sin hjälp?
- 6) Hur tänker du på en Social tjänstehund som en kollega på arbetsplatsen idag?
- 7) Har du träffat något Social tjänstehunds-team på skolan genom åren ni arbetat som pedagog och vad tyckte du om resultatet?

Maila era svar till annelijanzi14@gmail.com

